

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента Білика Вадима Миколайовича – на дисертацію Москвича Олександра Степановича «Адміністративно-правові засади підготовки кадрів для Збройних Сил України», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право (08 – право)

Актуальність теми дослідження. В умовах сьогодення підготовка кадрів для Збройних Сил України є надзвичайно важливим аспектом забезпечення національної безпеки. Військові фахівці, які володіють необхідними знаннями, навичками і досвідом, є фундаментом боєздатної армії, здатної ефективно захищати суверенітет та територіальну цілісність країни. А відтак, з огляду на тривалу військову агресію з боку росії, якісна підготовка військовослужбовців стає ключовим фактором у зміцненні обороноздатності держави. Крім того, підготовка кадрів дозволяє ЗСУ оперативно реагувати на різноманітні загрози, включно з асиметричними і гібридними формами війни, які поєднують у собі традиційні бойові дії з кібератаками. У таких умовах армія потребує не тільки фізично підготовлених солдатів, але й фахівців, здатних працювати з сучасними технологіями та вміло застосовувати їх у бойових умовах. Високий рівень професіоналізму та технічної обізнаності є необхідними для виконання завдань у швидкозмінних і складних ситуаціях. Таким чином, з огляду на зазначене вище, актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження Москвича Олександра Степановича на тему: «Адміністративно-правові засади підготовки кадрів для Збройних Сил України» не може викликати жодних сумнівів.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до положень: Стратегії воєнної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021; «Стратегії забезпечення державної безпеки», затвердженої Указом Президента України від 16 лютого 2022 року № 56/2022; Стратегії національної безпеки України «БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ -

БЕЗПЕКА КРАЇНИ», затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020; «Концепції розвитку професійного сержантського корпусу Збройних Сил України», схваленої Наказом Міноборони України від 08.02.2022 № 44. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права на тему «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, визначено її зв'язок із науковими програмами, планами та темами, розкрито мету, задачу, об'єкт і предмет дослідження, його методи, наукову новизну, підкреслено практичну важливість висновків, одержаних у результаті проведеного дослідження, узагальнено результати роботи і подано відомості про публікації автора за темою дисертації.

Дисертаційна робота поглиблює і доповнює існуючий масив знань у відповідній сфері, а викладені вище обставини підкреслюють актуальність, своєчасність, суспільну значимість та важливість дослідження порушеної проблематики.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційне дослідження ґрунтується на використанні сучасної методології пізнання складних правових явищ, яка передбачає поєднання як загальнонаукових, так і спеціальних наукових методів, зокрема таких як діалектичний, компаративний, логіко-семантичний, методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції тощо. Їх застосування визначило логічну побудову дисертації та дозволило послідовно й науково обґрунтовано реалізувати мету і завдання, поставлені на початку дослідження.

Безсумнівною перевагою роботи є використання великого обсягу нормативно-правових актів, як законодавчих, так і підзаконних, загальнотеоретичних наукових праць українських та зарубіжних вчених,

розробок фахівців у галузі теорії права, адміністративного права, фінансового права, офіційних статистичних матеріалів, тощо.

Мета дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб спираючись на аналіз наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства, з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правових засад підготовки кадрів для Збройних Сил України, та на основі узагальнення позитивного вітчизняного та зарубіжного досвіду, встановити напрями покращення правових та організаційних засад здійснення відповідної діяльності.

Відповідно до головної мети дослідження чітко сформульовані основні завдання наукової роботи. Слід зазначити, що крім суто наукового значення, цілі дисертаційного дослідження передбачають аналіз та внесення пропозицій до законодавства України, вдосконалення адміністративно-правових засад підготовки кадрів для ЗСУ.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають в процесі підготовки кадрів для Збройних сил України.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади підготовки кадрів для Збройних Сил України.

За результатами дослідження автором сформульовано пропозиції щодо удосконалення адміністративного законодавства в частині підготовки кадрів для ЗСУ.

Практичне значення одержаних результатів зумовлено тим, що викладені в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані: а) у науково-дослідницькій роботі - для проведення подальших наукових досліджень, присвячених теоретичним та практичним проблемам підготовки кадрів для Збройних сил України; б) у правотворчості – для розробки нових та вдосконалення діючих законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, норми якого визначають адміністративно-правові засади підготовки кадрів для Збройних Сил України; в) у правозастосуванні – при вдосконаленні форм та методів підготовки кадрів для Збройних Сил України; г) у навчальному процесі – в процесі розробки навчальних посібників,

підручників, а також науково-методичних матеріалів, начальних програм, лекційних матеріалів та підручників з дисциплін: «Адміністративне право», «Тактика та оперативне мистецтво Збройних Сил України», тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, дисертаційне дослідження є однією із перших спроб, комплексно, на монографічному рівні, з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правових засад підготовки кадрів для Збройних Сил України, на основі чого розробити низку пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вдосконалення правових та організаційних засад здійснення відповідної діяльності.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, основні з них такі:

- з'ясовано, що кадрове забезпечення Збройних Сил України — це комплекс інструментів, способів та заходів, які в своїй діяльності використовують спеціально уповноважені суб'єкти, з метою створення умов для найбільш раціонального добору, розподілу, переміщення та просування кадрів, навчання та підготовки, оцінювання ефективності їх служби, соціального захисту та мотивації, тощо. А відтак, кадрове забезпечення, окрім всього зазначеного вище, апріорі, є запорукою ефективного функціонування Збройних Сил України як цілісної системи, професійного виконання покладених на них завдань і функцій (с.74);

- аргументовано, що предметом правового регулювання підготовки кадрів для Збройних Сил України є теоретичні, фізичні, психологічні та інші здібності особи, які необхідні їй для ефективного виконання покладених на неї завдань і функцій у сфері військового захисту держави. Відмічено, що предмет правового регулювання підготовки кадрів для Збройних Сил України є широким і охоплює досить багато аспектів, що пов'язано із специфікою правовідносин, які виникають у відповідній сфері, а також колом суб'єктів, що є сторонами цих відносин. Саме у предметі найбільш змістовно відображається специфіка та зміст діяльності, спрямованої на підготовку кадрів для ЗСУ (с.77);

- узагальнено, що ключові аспекти підготовки кадрів для Збройних Сил України визначаються на рівні підзаконних нормативно-правових актів, що не відповідає важливості та складності даного питання. Саме тому, акцентовано увагу на тому, що на разі важливим завданням законодавця та науковців є розробити два ключові нормативно-правові: 1) Загальнодержавну програму покращення якості та ефективності підготовки кадрів для Збройних Сил України; 2) Закон України «Про кадрове забезпечення Збройних Сил України» (с.120);

- аргументовано, що під методами підготовки кадрів для Збройних Сил України слід розуміти сукупність законодавчо визначених інструментів та засобів, які використовуються спеціально уповноважені суб'єкти з метою забезпечення ефективної реалізації форм здійснення вказаної діяльності. З огляду на проведені дослідження методи підготовки кадрів для ЗСУ найбільш доцільно поділити на дві групи: 1) адміністративно-правові методи, зокрема: примусу, переконання, нагляду і контролю, дозволів і заборон та управлінський метод; 2) організаційні методи: конкурсного відбору; тренування; науково-дослідний метод; ситуативно-пізнавальний, тощо (с.129);

- узагальнено, що США є яскравим прикладом того, як можна ефективно та якісно побудувати систему підготовки кадрів для збройних сил на всіх рівнях та напрямках. Дана система характеризується високим рівнем орієнтованості: по-перше, на підготовку професіоналів екстра-класу за конкретними напрямками; по-друге, покращення професійних та особистих якостей військових, які претендують на більш високі посади. Окрім того, з позитивного боку варто відзначити сталість та високу уніфікованість законодавства про підготовку кадрів для армії (с.167);

- констатовано, вирішення організаційних проблем вимагає вдосконалення нормативно-правового забезпечення підготовки кадрів для ЗСУ. У даному контексті вбачається необхідним розробити та прийняти три ключові нормативно-правові акти: 1. Загальнодержавну «Стратегію

вдосконалення кадрового забезпечення Збройних Сил України». У вказаному нормативно-правовому акті в контексті представленої проблематики необхідно визначити: по-перше, загальні проблеми, які наразі існують у кадровому забезпечення ЗСУ; по-друге, одним із напрямів, в якому слід вирішувати проблеми кадрового забезпечення визначити підготовку кадрів для Збройних Сил України; по-третє, окреслити задачі, які необхідно вирішити на шляху до покращення системи підготовки кадрів; по-четверте, визначити напрями, за якими має відбуватись підготовка військовослужбовців з урахуванням їх посади, а відповідно і завдань, що вони будуть виконувати в процесі служби; 2. Закон України «Про підготовку кадрів для Збройних Сил України». Вказаний нормативно-правовий акт повинен стати уніфікованим документом, в якому буде: а) визначено вимоги до військовослужбовців, яким вони повинні відповідати при зайнятті тієї чи іншої посади в Збройних Силах України; б) визначено особливості фізичної, та, що дуже важливо, психологічної підготовки військовослужбовців різного рівня (від сержантів до вищого керівного складу); в) розкрито програму військовослужбовців для різних родів військ; г) визначено коло та правовий статус суб'єктів, які уповноважені здійснювати підготовку відповідних фахівців; тощо. 3. Розробити програму взаємодії з іншими державами світу, зокрема членами НАТО щодо обміну практичним досвідом у сфері військової підготовки (с.172); тощо.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивна оцінка дисертаційного дослідження в цілому не виключає можливості й необхідності висунути низку зауважень критичного та дискусійного характеру:

1. Так, на мою думку, в рамках підрозділу 1.1. «Сутність, значення та особливості підготовки кадрів для Збройних Сил України в контексті реформи ЗСУ» здобувачу, для того, щоб більш змістовно розкрити сутність досліджуваного інституту, варто було визначити мету та завдання підготовки кадрів для ЗСУ.

2. Формуючи авторське визначення поняття «підготовки кадрів для Збройних Сил України» автору варто було розкрити загальнотеоретичні аспекти даного питання. Зокрема, додатково хотілося б уточнити, чим, до прикладу, відрізняється підготовка кадрів для ЗСУ, від підготовки кадрів для Національної гвардії України.

3. Актуальність теми, її недостатня теоретична розробленість, практичне значення її розв'язання для військово-педагогічної науки, необхідність подолання наведених суперечностей потребують проведення в рамках Розділу 3 дисертації дослідження, метою якого є поліпшення якості підготовки майбутніх офіцерів ЗСУ до управління персоналом.

4. На сторінці 71 дисертації автор слушно вказує, що необхідним є покращення психологічної підготовки військовослужбовців. При чому їх навчання повинно бути адаптовано до рівня відповідальності їх на займаній посаді. Втім, додатково хотілося б уточнити: як саме дисертант пропонує покращувати професійну підготовку військових саме з психологічної точки зору?

Варто відмітити, що висловлені зауваження характеризують складність дослідженої проблеми, а тому суттєво не пливають на загальну позитивну оцінку та високі наукові здобутки автора дисертаційного дослідження. Результати дослідження можуть бути використані з метою вдосконалення адміністративного законодавства, а також у науково-дослідній роботі, практичній діяльності суб'єктів підготовки кадрів для Збройних Сил України. Основні наукові положення, висновки й практичні рекомендації, викладені в дослідженні, були висвітлені у фахових періодичних виданнях, оприлюднені на міжнародних науково-практичних конференціях.

Висновок

Зміст дисертаційної роботи висвітлений повно, систематично, послідовно, виклад запропонованих в роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел. Автор обґрунтував власні висновки проведеного дослідження, які можуть слугувати суттєвим

внеском у розвиток адміністративного права України. В цілому, дисертація є самостійним, завершеним науковим дослідженням, присвяченим адміністративно-правовим засадам підготовки кадрів для Збройних Сил України.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Наведене дозволяє зробити висновок, що дисертаційне дослідження Москвича Олександра Степановича «Адміністративно-правові засади підготовки кадрів для Збройних Сил України» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання, яке має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доцент кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Вадим БЛІК